

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

Patterns and behavior of household savings
in Muaeng District, Phetchabun province.

วิศิษฐ์ บิลมาศ

สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

Patterns and behavior of household savings
in Muaeng District, Phetchabun province.

วิศิษฐ์ บิลมาศ	สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
สุพิชชา โชติกำจร	สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ

ทุนอุดหนุนโดย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

ชื่องานวิจัย	รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย	วิศิษฐ์ บิลมาศ
ผู้ร่วมวิจัย	สุพิชชา โชติกำจร
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 2557

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน และปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามครัวเรือน ตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งสิ้น 400 ครัวเรือน และในการศึกษาปัจจัยที่กำหนด ปริมาณเงินออมของครัวเรือนจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัว

ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 45 – 54 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปวช./ปวส. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่ครัวเรือนมี ผู้ที่ไม่มีรายได้จำนวน 1 คน และมีรายได้รวมทั้งหมดอยู่ในช่วง 300,001 – 450,000 บาทต่อปี

รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนส่วนใหญ่จะออมเงินในรูปแบบที่ดิน คิดเป็น ร้อยละ 81.25 รองลงมาออมในรูปแบบของฝากกับธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 73.50 ออมกับ ธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 39.25 ออมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 40 ออมในรูปแบบทองคำ คิดเป็นร้อยละ 12.75 และออมในรูปแบบประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 5.5

ปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนมากที่สุด และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน รองลงมาได้แก่ จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน โดยมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนใน ทิศทางตรงกันข้าม รายได้ของครัวเรือน และมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับจำนวน เงินออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ : รูปแบบและพฤติกรรมการออม

Research Title Patterns and behavior of household savings
in Muaeng District, Phetchabun province.

Author MR.WISIT BINLAMAT
MR.SUPITCHA CHOTKAMJORN

Major Economics
Phetchabun Rajabhat University 2014

ABSTACT

This study aims to investigate the savings behavior of households and the factors that determine the amount of household savings. By collecting data from questionnaires that ark households sample in Muaeng District Phetchabun province of 400 households and to identify the factors that determine the amount of household savings. The model used to analyze is linear regression model with multiple explanatory variables.

This study finds that the majority of household heads are male, aged between 45 - 54 years old, graduate diploma / vocational certificate / high vocational certificate. Most households have no income of one person and the total revenue are in the range of 300,001 to 450,000 baht per year.

Formatting and saving behavior of households, mostly in the form of land, deposit at commercial bank, deposit at government saving bank, deposit at bank for agriculture and agricultural cooperatives, savings in term of purchasing gold and insurance are 81.25, 73.50, 39.25, 40 , 12.75 and 5.5 percent respectively.

Factors that determine the amount of household savings include the age of the household head, which is correlated most with the amount of household savings and correlated in the same direction. Next, the number of dependents in the

household is associated with a saving in the opposite direction. Household income and the value of household assets are related to the amount of savings of households in the same direction.

Keywords : Patterns and behavior of household savings

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ เพราะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พร้อมทั้งได้รับคำแนะนำจากคณาจารย์ ผู้บริหาร ในมหาวิทยาลัยฯ เป็นอย่างดี

การวิจัยเรื่อง รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จะไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้เลยถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือและความร่วมมือจาก ครัวเรือน และหัวหน้าครัวเรือนในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมถึงนักศึกษาคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สุดท้ายนี้ต้องขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา คณบดีคณะวิทยาการจัดการ ที่ให้การ สนับสนุนเป็นอย่างดียิ่ง

วิศิษฐ์ บิลมาศ และคณะ

19 สิงหาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	9
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	24
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	27
3.5 แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย	29
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน	32
4.2 พฤติกรรมการออมของครัวเรือน	35
4.3 ปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	
สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผล	39
5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	40
บรรณานุกรม	41
ภาคผนวก	43
ประวัตินักวิจัย	47

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนเงินลงทุนและจำนวนเงินออมของประเทศไทยปี พ.ศ.2535-2554	2
1.2 การออมต่อปีของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2544-2554	3
1.3 รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2543-2554	4
1.4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในเขตภาคเหนือ ของประเทศไทย ปี พ.ศ.2553	5
1.5 รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ. 2543-2554	6
3.1 แสดงจำนวนครัวเรือนตัวอย่างในเขตเมือง	27
4.1.1 ข้อมูลเพศของหัวหน้าครัวเรือน	32
4.1.2 ข้อมูลอายุของหัวหน้าครัวเรือน	33
4.1.3 ข้อมูลระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	33
4.1.4 อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน	34
4.1.5 ข้อมูลจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน	34
4.1.6 รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี	35
4.2.1 การออมในรูปแบบต่างๆ ของครัวเรือน	36
4.2.2 จำนวนเงินออมในรูปแบบต่างๆ ของครัวเรือน	36

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การออมนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าประเทศจำเป็นต้องอาศัยเงินออมภายในประเทศจำนวนมากมาใช้เป็นเงินทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเงินออมภายในประเทศที่สำคัญจะประกอบไปด้วย เงินออมภาคครัวเรือน เงินออมภาคเอกชนที่เป็นภาคธุรกิจ และเงินออมภาครัฐบาลซึ่งก็คือ รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเงินออมนี้เองถือว่าเป็นเงินทุนที่สำคัญต่อการลงทุนของประเทศ เป็นรากฐานและปัจจัยสำคัญที่กำหนดการลงทุนให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต อีกทั้งยังสร้างเสถียรภาพและลดความผันผวนทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี เพราะถ้าการออมของประเทศอยู่ในระดับสูงก็จะทำให้การลงทุนในประเทศไม่ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก (วโรทัย,2550) แม้เศรษฐกิจในประเทศจะถดถอยก็ยังสามารถพึ่งพาการออมในประเทศเองได้ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาตารางที่ 1.1 พบว่า ประเทศไทยช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2540 การออมของประเทศอยู่ในระดับต่ำ ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนมีค่าติดลบ เนื่องจากว่าในขณะนั้นอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับสูง ปริมาณการลงทุนมากกว่าปริมาณเงินออมภายในประเทศมาโดยตลอด และเมื่อพิจารณาปี พ.ศ.2539 พบว่า ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนมีค่าติดลบมากที่สุด โดยการลงทุนในประเทศมีจำนวน 1,972.93 พันล้านบาท ในขณะที่การออมในประเทศมีจำนวน 1,600.77 พันล้านบาท ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนมีค่าเท่ากับ -372.16 ทำให้ประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศโดยการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมาให้เพียงพอกับความต้องการเงินทุนภายในประเทศ และจากการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากนี้เอง ที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจการเงินในประเทศไทยในปี พ.ศ.2540 และเมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า การออมของประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดมา และช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนก็มีจำนวนเพิ่มขึ้น (มีค่าเป็นบวก) แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการลงทุน และในขณะเดียวกันสถาบันการเงินก็มีความระมัดระวังในการให้สินเชื่อ (วรัญญา, 2554)

ตารางที่ 1.1 จำนวนเงินลงทุนและจำนวนเงินออมของประเทศไทย ปี พ.ศ.2535-2554

หน่วย : พันล้านบาท

ปี พ.ศ.	การลงทุนในประเทศ	การออมในประเทศ	ช่องว่างระหว่างการ ออมและการลงทุน (การออม-การลงทุน)
2535	1,165.48	1,007.95	-157.53
2536	1,294.15	1,133.02	-161.13
2537	1,509.12	1,305.97	-203.15
2538	1,807.78	1,469.44	-338.34
2539	1,972.93	1,600.77	-372.16
2540	1,614.45	1,574.22	-40.23
2541	943.67	1,535.84	592.17
2542	966.27	828,222.64	827,256.37
2543	1,129.69	1,501.20	371.51
2544	1,235.36	1,461.70	226.34
2545	1,312.24	1,514.47	202.23
2546	1,505.37	1,702.64	197.27
2547	1,785.96	1,886.09	100.13
2548	2,316.36	2,013.87	-302.49
2549	2,269.15	2,353.70	84.55
2550	2,314.09	2,853.80	539.71
2551	2,739.92	2,807.30	67.38
2552	1,993.20	2,748.54	755.34
2553	2,742.56	3,055.50	312.94
2554	2,951.98	3,132.62	180.64

ที่มา : สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2556)

และจากการคำนวณ

นอกจากการออมจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแล้ว การออมยังมีความสำคัญต่อบุคคลในแง่ที่ทำให้เกิดความมั่นคงในอนาคต เนื่องจากว่าเงินออมเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เป้าหมายของบุคคลที่กำหนดไว้ในอนาคตบรรลุผล และเงินออมที่เพิ่มขึ้นจะช่วยให้บุคคลมีทรัพย์สินเพียงพอสำหรับการดำรงชีพในอนาคตหรือในยามเกษียณอายุจากการทำงาน นอกจากนี้การออมของบุคคลยังเป็นเครื่องมือชี้วัดความมั่งคั่งของเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (อุสาห์, 2544) เพราะการออมของบุคคลในครัวเรือนจะแสดงถึงผลทางเศรษฐกิจที่ประชาชนจะได้รับนั่นเอง

ตารางที่ 1.2 การออมต่อปีของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2544-2554

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	การออมของครัวเรือน	การออมของธุรกิจ	การออมของรัฐบาล
2544	186,266	201,595	50,501
2545	225,747	170,405	116,825
2546	312,531	159,126	196,480
2547	348,147	237,406	202,671
2548	257,039	331,913	230,115
2549	320,574	429,784	338,963
2550	552,473	555,576	260,054
2551	476,856	613,076	167,763
2552	518,038	646,870	-30,938
2553	584,560	711,030	80,342
2554	588,380	823,042	138,735

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เมื่อพิจารณາตารางที่ 1.2 จะเห็นได้ว่า การออมของครัวเรือนในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดมา โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2544 ถึง พ.ศ.2547 การออมของครัวเรือนมีจำนวนมากกว่าการออมของธุรกิจและการออมของรัฐบาลในประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การออมของครัวเรือนนั้นมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ถือได้ว่าการออมของครัวเรือนนั้นเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเลยทีเดียว เมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา จะเห็นว่า การออมของธุรกิจมีจำนวนสูงขึ้นเรื่อยๆ และมีจำนวนสูงกว่าการออมของครัวเรือนเมื่อเทียบกับปีต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม การออมของครัวเรือนก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เช่นกัน

จากตารางที่ 1.3 จะเห็นได้ว่า รายได้ต่อเดือน และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือนในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543-2554 มีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดมา โดยรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนในปี พ.ศ.2554 มีจำนวน 23,236 บาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2552 ที่จำนวน 20,904 บาท อยู่จำนวน 2,332 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.16 ในขณะที่ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือนในปี พ.ศ.2554 มีจำนวน 17,403 บาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2552 ที่จำนวน 16,205 บาท อยู่จำนวน 1,198 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.39 และเมื่อพิจารณาการออมต่อเดือนของครัวเรือนในปี พ.ศ.2554 มีจำนวน 3,501 บาท ลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2552 ที่จำนวน 4,699 หรือลดลงร้อยละ 25.49

ตารางที่ 1.3 รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนในประเทศไทย
ปี พ.ศ. 2543-2554

ปี พ.ศ.	รายได้ต่อเดือน (บาท)	ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (บาท)	การออมต่อเดือน (บาท)	สัดส่วนการออม ต่อรายได้ (ร้อยละ)
2543	12,150	9,848	2,302	0.1895
2545	13,736	10,889	2,847	0.2073
2547	14,963	12,297	2,666	0.1782
2549	17,787	14,311	3,476	0.1954
2550	18,660	14,500	4,160	0.2229
2552	20,904	16,205	4,699	0.2248
2554	23,236	17,403	3,501	0.1507

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และจากการคำนวณ

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย (Average Propensity to Save) ในปี พ.ศ.2554 อยู่ที่ร้อยละ 15.07 โดยลดลงจากปี พ.ศ.2552 ที่ร้อยละ 22.48 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยการออมต่อรายได้ของครัวเรือนตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ถึง ปี พ.ศ.2554 ที่ผ่านมา พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 19.55 ต่อปี (ซึ่งหมายความว่าหากครัวเรือนมีรายได้ 100 บาท ครัวเรือนจะเก็บออมไว้ 19.55 บาท) จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2554 นั้น มีอัตราต่ำกว่าระดับค่าเฉลี่ยอยู่เล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนก็ยังคงมีศักยภาพในการออมของประเทศอยู่

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคเหนือ และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดในภาคเหนือและภาคอีสาน และเมื่อพิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์

มวบรวมของจังหวัด ในปี พ.ศ.2553 พบว่า มีมูลค่าทั้งสิ้น 55,747 ล้านบาท (ดูได้จากตารางที่ 1.4) ซึ่งมีมูลค่ามากเป็นอันดับ 7 จาก 17 จังหวัดของภาคเหนือ อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญหลายอย่าง รวมไปถึงการทำสวนผลไม้ และที่ทำชื่อเสียงที่สุดก็คือ มะขามหวาน นอกจากนี้ จังหวัดเพชรบูรณ์ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกมากมาย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนืออีกด้วย

ตารางที่ 1.4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ปี พ.ศ.2553

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด
กำแพงเพชร	76,519
เชียงใหม่	147,561
เชียงราย	67,273
เพชรบูรณ์	55,747
พิษณุโลก	59,767
แพร่	19,840
ลำปาง	55,643
ลำพูน	64,080
สุโขทัย	29,726
อุตรดิตถ์	25,947
อุทัยธานี	19,666
ตาก	34,294
นครสวรรค์	80,836
น่าน	21,328
พะเยา	26,689
พิจิตร	34,274
แม่ฮ่องสอน	8,961

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 1.5 รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของจังหวัดเพชรบูรณ์
ปี พ.ศ. 2543-2554

หน่วย : บาท

ปี พ.ศ.	รายได้ต่อเดือน	ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	การออมต่อเดือน
2543	8,435	5,980	2,455
2545	9,548	6,185	3,363
2547	9,572	7,829	1,743
2549	11,323	10,392	931
2550	12,914	10,946	1,968
2552	17,096	12,862	4,234
2554	15,678	11,423	4,255

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 1.5 จะเห็นได้ว่า รายได้ต่อเดือน และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543-2553 มีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดมา ยกเว้นปี พ.ศ.2554 ที่รายได้ต่อเดือน และค่าใช้จ่ายต่อเดือนมีจำนวนลดลง โดยรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนในปี พ.ศ.2554 มีจำนวน 15,678 บาท ลดลงจากปี พ.ศ.2552 ที่จำนวน 17,096 บาท อยู่จำนวน 2,332 บาท ในขณะที่ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือนในปี พ.ศ.2554 มีจำนวน 11,423 บาท ลดลงจากปี พ.ศ.2552 ที่จำนวน 12,862 บาท อยู่จำนวน 1,439 บาท และเมื่อพิจารณาการออมต่อเดือนของครัวเรือนในปี พ.ศ.2554 มีจำนวน 4,255 บาท เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2552 ที่จำนวน 4,234 บาท อยู่จำนวน 21 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การออมของครัวเรือนในจังหวัดเพชรบูรณ์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้ง จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า ปริมาณเงินฝากทั้งหมดในธนาคารพาณิชย์ของจังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ.2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 258,441 บาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) โดยปริมาณเงินฝากส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอเมือง ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบการออมภาคครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อทำให้ทราบถึงรูปแบบการออมของครัวเรือน รวมไปถึงเพื่อเป็นแนวทางแก่ภาครัฐที่สนับสนุนส่งเสริมการออมให้ตรงกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งเพื่อเพิ่มระดับการออมภาคครัวเรือนของประเทศให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเป็นแหล่งระดมเงินทุนในการพัฒนาประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับภาครัฐ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการออมภาคครัวเรือนได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ในครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ.2553 จำนวน 57,633 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, 2556)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การออมของครัวเรือน หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค

รายได้จากการทำงานของครัวเรือน หมายถึง รายได้ทั้งหมดของสมาชิกในครัวเรือน ประกอบด้วย รายได้ประจำ ซึ่งได้แก่ ค่าจ้าง/เงินเดือน กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจจากการประกอบธุรกิจการเกษตรธุรกิจอื่นๆ รายได้จากทรัพย์สิน เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินสงเคราะห์ รวมทั้งชดเชยการออกจากงาน และเงินทดแทน เงินได้รับจากการประกันภัยหรือประกันชีวิต เงินรางวัลสลากกินแบ่ง และรายรับอื่นๆ ในประเภทเดียวกัน

หนี้สินของครัวเรือน หมายถึง เงินกู้ยืมที่ค้างชำระทั้งจากสถาบันการเงินและบุคคล และเงินค้างชำระจากการซื้อสินค้าชำระเงินผ่อน การจำหน่ายหรือจำหน่าย การส่งแชร์ตาย เป็นต้น

จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน หมายถึง จำนวนผู้ที่ไม่มียาได้ ต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวให้ความอุปการะเลี้ยงดู

มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน หมายถึง ราคาของทรัพย์สินที่ครัวเรือนมีอยู่ ซึ่งราคาของทรัพย์สินนั้นๆ อาจจะมีมูลค่าเสื่อมจากการใช้งาน หรือมูลค่าอาจจะมากขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด และของผู้ที่ถือสิ่งนั้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

2.1.1 สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Hypothesis)

John Maynard Keynes ได้เขียนทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้สมบูรณ์ โดยอธิบายพฤติกรรมบริโภคโดยสรุปสาระสำคัญได้ว่า จากการวิเคราะห์ตามกฎจิตวิทยาขั้นพื้นฐานบวกกับการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ พบว่าโดยทั่วไปบุคคลจะบริโภคเพิ่มขึ้นต่อเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นนั้นจะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น และยังคงพบอีกว่า เมื่อระดับรายได้ของบุคคลสูงขึ้น บุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้ลดลง นั่นคือค่า APC ลดลง แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าระดับรายได้ต่ำลง บุคคลกลับจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้สูงหรือค่า APC สูง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะ ณ ระดับรายได้ต่ำนั้น การจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวย่อมมีความสำคัญและจำเป็นเหนือการออม แสดงว่าบุคคลจะออมมากขึ้น ก็ต่อเมื่อตัวเองและครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอแล้วเท่านั้น

ต่อมานักเศรษฐศาสตร์ได้นำมาวิเคราะห์ขยายความออกไปเพื่ออธิบายฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นและระยะยาว เช่น Arthur Smithies ได้อธิบายว่า เส้นฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนขึ้นไปทั้งเส้นได้ด้วยเหตุผลหลายประการ เหตุผลหนึ่งอาจเกิดจากการอพยพของประชาชนจากชนบทมาสู่เมืองโดยสภาพแวดล้อมของเมืองทำให้คนที่อยู่ในเมืองมีส่วนการบริโภคเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้สูงกว่าคนที่อาศัยในชนบท ดังนั้น การอพยพของผู้บริโภคจากชนบทมาสู่ตัวเมืองจึงมีแนวโน้มในการเพิ่มปริมาณการบริโภคเป็นส่วนรวม ทั้งที่รายได้ของประชาชนไม่ได้เพิ่มขึ้นแม้แต่น้อย การโฆษณาอาจเป็นอีกเหตุผลที่กระตุ้นให้มีการบริโภคมากขึ้นทำให้ฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนสูงขึ้น

James Tobin มีความเห็นว่า การที่เส้นฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้นเลื่อนสูงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ก็เพราะว่าประเทศชาติมีสินทรัพย์มากขึ้น ความหมายของสินทรัพย์ (wealth) ของ James Tobin จำกัดเฉพาะสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง (liquid asset) เช่น เงินสด เงินฝาก ธนาคาร และพันธบัตรเงินฝาก เป็นต้น ถ้าสินทรัพย์สภาพคล่องเหล่านี้มีมูลค่าสูงขึ้นย่อมทำให้ประชาชนบริโภคมากขึ้น แต่ทั้งนี้ปัจจัยอื่นๆ ต้องไม่เปลี่ยนแปลง ในเมื่อสินทรัพย์และรายได้ต่างสูงขึ้น ทำให้ฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนสูงขึ้น และเป็นเหตุผลเพียงพอที่จะอธิบายว่าทำไม APC จึงมีค่าค่อนข้างต่ำเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป

ภายใต้สมมติฐานรายได้สมบูรณ์นั้น การบริโภคถูกกำหนดโดยรายได้ที่ผู้บริโภคได้รับในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างการบริโภคและรายได้ตามทฤษฎีนี้จึงเป็น

ความสัมพันธ์ระยะสั้น นัยหนึ่งข้อสรุปของสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ตรงกับคุณสมบัติของฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น นั่นคือค่า APC จะลดลงเมื่อรายได้สูงขึ้น แต่ไม่ตรงกับคุณสมบัติของฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว เพราะในระยะยาวนั้น APC เกือบจะมีค่าคงที่หรือเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น นักเศรษฐศาสตร์เคนส์ได้ให้เหตุผลหลายอย่างที่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์เช่นนี้ได้ เช่น

1) เมื่อประชาชนมีความร่ำรวยมากขึ้น จะมีแนวโน้มใช้จ่ายในการบริโภคในสัดส่วนสูงขึ้นไปกว่าเดิมในทุกระดับรายได้ นั่นคือ เส้นฟังก์ชันการบริโภคจะเลื่อนสูงขึ้น

2) ในระยะยาวนั้น จะมีการอพยพจากประชาชนในชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง และโดยทั่วไปแล้วแนวโน้มการบริโภคของคนในเมืองมักสูงกว่าคนในชนบท ดังนั้นการเคลื่อนย้ายของประชากรจึงทำให้เส้นฟังก์ชันการบริโภคเลื่อนสูงขึ้น

3) ในระยะยาวนั้น สัดส่วนของคนสูงอายุในประชากรมีมากขึ้น และเนื่องจากการบริโภคต่อบุคคลของกลุ่มคนในวัยนี้ลดลงต่ำกว่ารายได้ต่อบุคคล ดังนั้นเส้นฟังก์ชันการบริโภคจึงมีแนวโน้มเลื่อนสูงขึ้น เมื่อจำนวนคนในกลุ่มผู้สูงอายุนี้ได้กลายเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้นของประชากรทั้งประเทศ

4) ในระยะยาวนั้น ได้มีสินค้าอุปโภคบริโภคเกิดขึ้นมากมายและมีจำนวนมากขึ้นทุกที ซึ่งประชากรในฐานะผู้บริโภคได้รับแรงกระตุ้นจากการโฆษณาสินค้า สินค้าที่เกิดขึ้นใหม่เป็นสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ดังนั้น ฟังก์ชันการบริโภคจึงเลื่อนสูงขึ้น

ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ฟังก์ชันการบริโภคเพิ่มสูงขึ้นทั้งสิ้น การบริโภคที่เพิ่มขึ้นตามเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และการบริโภคเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างจะคงที่ แม้ว่ารายได้จะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไปก็ตาม

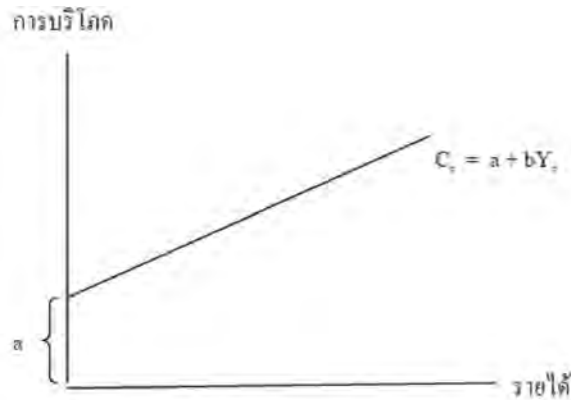
ฉะนั้น เราสามารถนำมาเขียนความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้ในรูปของสมการการบริโภคระยะสั้น ได้ดังนี้

$$C_r = a + bY_r$$

โดยที่ C_r = การบริโภคที่แท้จริง (real consumption expenditure)

Y_r = รายได้สุทธิที่แท้จริง (real disposable income)

ภาพที่ 2.1 แสดงเส้นการบริโภคระยะสั้น

ดังนั้น จากสมมติฐานแสดงว่า การบริโภครายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และพฤติกรรมการบริโภคจะขึ้นอยู่กับส่วนที่สัมพันธ์กับรายได้ และส่วนที่เป็นรายได้เส้นลาดเอียงจากซ้ายไปขวามีค่าความชันเท่ากับ b เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นการบริโภคจะเพิ่มขึ้น และค่าโน้มเอียงเฉลี่ยการบริโภคจะลดลง โดยผู้บริโภครายได้น้อยจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นสัดส่วนที่มากกว่ารายได้ ทำให้มีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคสูง ในขณะที่ผู้บริโภครายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ ทำให้มีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคน้อย

จากสมการการบริโภคในสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ สามารถหาสมการการออมได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จาก} \quad & C_r = a + bY_r \quad ; \quad 0 < b < 1 \\ \text{และ} \quad & Y_r = C_r + S \\ \text{จะได้} \quad & S = -a + (1 - b)Y_r \end{aligned}$$

$$APS = \frac{S}{Y_r} = \frac{-a}{Y_r} + (1 - b)$$

นั่นคือ การออม (S) ขึ้นอยู่กับรายได้ มีค่าโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal propensity to save : MPS) เท่ากับ $(1 - b)$ และค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (Average propensity to save : APS) คือ $\frac{S}{Y}$ ซึ่งเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการ

ออมจะเพิ่มขึ้นโดยที่ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะน้อยกว่าค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม

2.1.2) สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (Relative income hypothesis)

ผู้นำเสนอทฤษฎีนี้ ค.ศ. 1949 คือ James S. Duesenberry การวิเคราะห์เริ่มจากสมมติฐานสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1) ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการบริโภคของตนโดยเปรียบเทียบกับการบริโภคระดับเฉลี่ยในสังคมยิ่งกว่าการบริโภคของตนเองโดยเอกเทศ ทั้งนี้เนื่องจากในสังคมเศรษฐกิจที่ถูกครอบงำโดยลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งอาศัยสื่อโฆษณาทุกชนิดสร้างแรงขับเคลื่อนให้ผู้บริโภคหลงใหลกับการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของสังคมจะมีค่า APC ก่อนข้างสูง เพราะผู้บริโภคเหล่านี้พยายามรักษาระดับการบริโภคของตนให้ใกล้เคียงกับคนทั่วไปในสังคม ส่วนผู้มีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของสังคมจะมีค่า APC ต่ำกว่ากลุ่มแรกเพราะแม้จะบริโภคตามเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของสังคมแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากมีรายได้สูงจึงใช้รายได้เพื่อใช้จ่ายบริโภคในสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มแรก

เนื่องจากในระยะยาว หากแบบแผนการกระจายรายได้ในสังคมยังคงเดิม การบริโภคจะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนคงที่กับรายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น APC ในระยะยาวจึงมีค่าคงที่

2) นอกเหนือจากระดับรายได้ในปัจจุบันและระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของสังคมแล้วบุคคลยังยึดอยู่กับการบริโภคในระดับสูงที่ผ่านมา ฉะนั้นหากแม้ว่ารายได้ในปัจจุบันจะลดต่ำลง แต่ผู้บริโภคก็ยังรักษาระดับการบริโภคไว้ให้อยู่ในระดับเดิม โดยหันไปลดระดับการออมแทน จากสมมติฐานดังกล่าวดูเซนเบอร์รี่ได้สร้างสมการการออมดังนี้

$$\frac{S}{Y} = a_0 + a_1 \frac{S}{\hat{Y}}$$

โดยที่ S = การออมที่แท้จริง

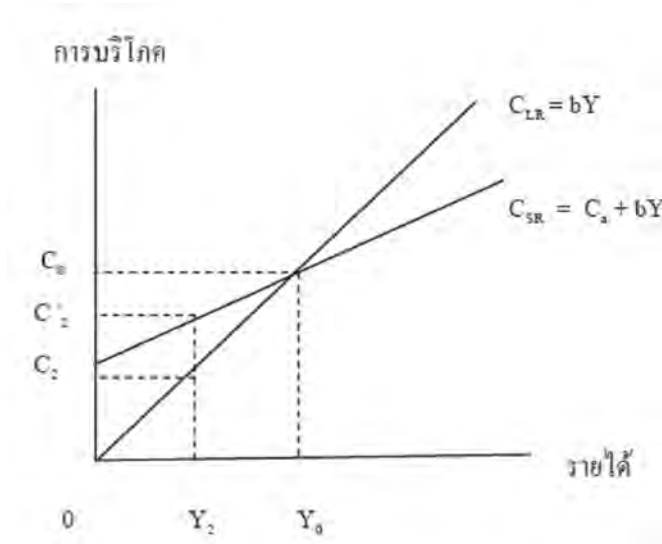
Y = รายได้สุทธิแท้จริงปัจจุบัน

\hat{Y} = รายได้สุทธิแท้จริงสูงสุดที่ผ่านมา

จากสมการข้างต้นแสดงว่า ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (Average propensity to save, $APS = \frac{S}{Y}$) จะเพิ่มขึ้น เมื่อรายได้ปัจจุบันเพิ่มขึ้น โดยเปรียบเทียบกับรายได้สูงสุดในอดีต

จากสมมติฐาน 2 ประการข้างต้น นำไปสู่การอธิบายความแตกต่างระหว่างการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวดังแสดงในภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 แสดงเส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามทฤษฎีรายได้สัมพันธ์

จากภาพที่ 4.2 เส้น $C_{LR} = by$ เป็นเส้นการบริโภคระยะยาว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับการบริโภคจะแปรผัน ตามระดับรายได้ในสัดส่วนค่อนข้างคงที่โดยตลอด

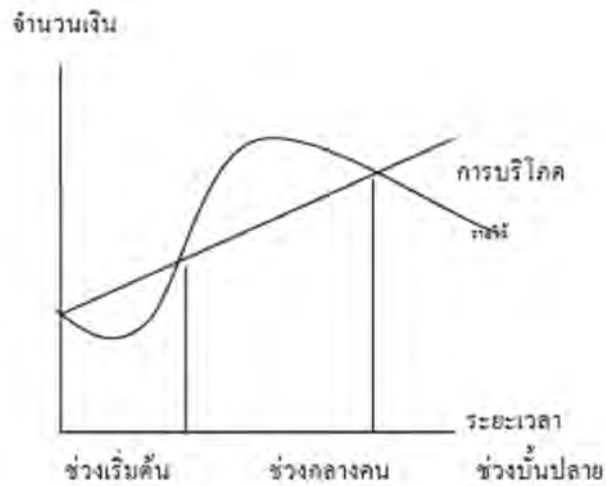
การพิจารณาในระยะสั้น ในช่วงที่เศรษฐกิจหดตัว สมมติว่าเดิมบุคคลมีรายได้ที่ Y_0 และการบริโภคในระดับ C_0 ต่อมารายได้ลดลงเหลือ Y_2 เนื่องจากผู้บริโภคเคยชินกับความเป็นอยู่ในระดับการบริโภคที่ C_0 ผู้บริโภคจึงพยายามรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับ C_0 เอาไว้ นั่นคือบริโภคที่ C'_2 ซึ่งอยู่สูงกว่า C_2 ซึ่งเป็นระดับการบริโภคที่น่าจะเป็นเส้นการบริโภคระยะสั้นจึงเป็นเส้น $C = C_a + bY$

ดังนั้น ทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคตามสมมติฐานรายได้สัมพันธ์จึงอธิบายได้ว่า ในระยะสั้น $C = C_a + bY$ โดย $APC > MPC$ และในระยะยาว $C = by$ โดย $APC = MPC$

3) สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life cycle hypothesis)

พัฒนาขึ้นโดยนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน โดยได้เสนอแนวคิดร่วมกันว่าการตัดสินใจของครัวเรือนระหว่าง การบริโภคกับการออมในขณะใดขณะหนึ่ง สะท้อนถึงความพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมายของการกระจายการบริโภคตลอดวงจรชีวิต ภายใต้ข้อจำกัดของรายได้หรือทรัพยากรที่คาดว่าจะได้รับตลอดชั่วอายุขัย ซึ่งก็หมายความว่า ระดับการบริโภคของครัวเรือนมิได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดเวลาปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับรายได้ที่เขาคาดว่าจะได้รับในอนาคตอีกด้วย

ภาพที่ 4.3 วัฏจักรชีวิตของรายได้กับการบริโภค

ตามสมมติฐานนี้ ผู้บริโภคจะมีแบบแผนของรายได้ตลอดชีวิตของเขาในลักษณะที่รายได้ต่ำมากในตอนต้นชีวิต และจะค่อยๆเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆและมีรายได้สูงสุดในตอนกลางของชีวิต หลังจากนั้นจะค่อยๆลดลงไป จนอยู่ในระดับต่ำเกือบเท่าตอนต้นของชีวิต เพราะเหตุผลที่นำมาอธิบายคือ ประสิทธิภาพในการผลิต โดยในตอนต้นของชีวิตนั้น ผู้บริโภคมักมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ และจะค่อยๆสูงขึ้นในตอนกลางของชีวิต และกลับมามีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำลงในตอนบั้นปลายชีวิต

ในด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคนั้น สมมตินี้เชื่อว่า ระดับการบริโภคของผู้บริโภคมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตลอดช่วงชีวิตของเขาซึ่งแบบแผนรายได้และการบริโภค คือ ในระยะเริ่มต้นของชีวิต ผู้บริโภคจะต้องกั๊ยเงินมาใช้จ่ายในการบริโภคในระยะกลางของชีวิตเขาเริ่มจะอดออม เพื่อนำเงินไปใช้หนี้ที่ได้ก่อขึ้นในตอนต้นของชีวิต และอดออมไว้ใช้เมื่อตอนบั้นปลายชีวิตด้วย ในช่วงปลายชีวิตรายได้จะลดลงอย่างรวดเร็ว แต่การบริโภคนั้นยังอยู่ในระดับสูง ระยะนี้ผู้บริโภคจะเริ่มเอาเงินออมมาใช้จนสิ้นชีวิตลง

2.1.2 ทฤษฎีการออม

1) การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย

การออมทรัพย์ของครัวเรือน จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการบริโภคของครัวเรือนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลที่ว่าหลังจากที่ครัวเรือนได้รับรายได้หลังจากหักภาษี ซึ่งก็คือรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจะเก็บออมไว้เป็นเงินสะสม ดังนั้นเราสามารถเขียนความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ค่าใช้จ่าย และปริมาณการออมได้ ดังนี้

$$Y = C + S$$

- โดยที่ Y คือ รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง
 C คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค
 S คือ ปริมาณการออม

2) ตัววัดค่าพฤติกรรมการออม

ตัววัดค่าพฤติกรรมการออมที่นิยมใช้กัน คือ ค่าโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (APS : average propensity to save) แสดงถึง เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คร่าวเรือนจะทำการเก็บออมไว้เท่าไร ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการจัดสรรรายได้ไปในการออมของครัวเรือน และค่าโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS : marginal propensity to save) แสดงถึง เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ปริมาณการออมจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าไร ทำให้ทราบถึงผลของการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ที่กระทบต่อพฤติกรรมการออมว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยที่ APS และ MPS สามารถหาได้ โดย

$$APS = \frac{S}{Y}$$

$$MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y}$$

3) ความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงในการบริโภคกับการออม

ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ มักจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันไปเสมอทั้งนี้เนื่องจากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากรายได้ของครัวเรือนที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ถ้าปริมาณการออมนรวมกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค มีค่าเท่ากับรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริงพอดีตามสมการ ดังนี้

$$C + S = Y$$

$$(C/S) + (S/Y) = (Y/Y)$$

$$APC + APS = 1$$

และถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงไป ΔY ส่งผลให้การบริโภคและการออมเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

$$\frac{dC}{dY} + \frac{dS}{dY} = \frac{dY}{dY}$$

จะได้ $MPC + MPS = 1$

นั่นคือ ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (MPC: marginal propensity to consume) รวมกับความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS: marginal propensity to save) จะมีค่าเท่ากับ 1

4) การออมกับทฤษฎีการบริโภค

จากที่กล่าวไปแล้วว่าการบริโภคและการออมเป็นของคู่กัน ดังนั้น การออมจึงมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการบริโภคอย่างใกล้ชิด

4.1) ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ (Absolute income hypothesis of consumption) ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes จากสมการการบริโภค คือ

$$\text{จาก } C = a + bY_r \quad ; \quad 0 < b < 1$$

$$\text{และ } Y = C + S$$

แทน C ลงใน Y จะได้

$$S = -a + (1 - b)Y_r$$

$$APS = \frac{S}{Y_r} = \frac{-a}{Y_r} + (1 - b)$$

นั่นคือ การออม (S) ขึ้นอยู่กับรายได้ที่หักภาษีแล้ว มีค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS: marginal propensity to save) เท่ากับ $(1 - b)$ และค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (APS: average propensity to save) เท่ากับ $\frac{-a}{Y_r} + (1 - b)$ ซึ่งเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะเพิ่มขึ้น โดยที่ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะน้อยกว่าค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม

2) ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (relative income hypothesis of consumption) ตามแนวคิดของ James S. Duesenberry เชื่อว่าครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้ว เขาจะไม่ลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิม เมื่อระดับรายได้ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) แ่ลง ตามแนวความคิดนี้จะได้สมการค่า APC จึงสูงขึ้น สามารถเขียนในรูปสมการได้ คือ

$$APC = c - \frac{dy_p}{y_p}$$

$$\frac{C}{Y} = c - \frac{dy_p}{y_p}$$

โดยที่ C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
 c คือ ค่า APC ในขณะที่ Y/Y_p เท่ากับ 0
 d คือ ค่า coefficient ซึ่งแสดงถึงความชันของเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง APC และ Y/Y_p

Y คือ ระดับรายได้ในงวดปัจจุบัน

Y_p คือ ระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลาก่อน

ซึ่งในอันที่จริงแล้วสมการข้างต้นเป็นสมการที่ตัดทอนให้เหลือแนวคิดเฉพาะในด้านการบริโภคเท่านั้น ซึ่งเดิมทีเดียวแนวคิดของ James S. Duesenberry เริ่มจากด้านการออมเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเราสามารถกำหนดแนวคิดให้ย้อนกลับไปทางด้านของการออมได้ ดังนี้

$$(C/S) + (S/Y) = 1$$

$$(C/S) = 1 - (S/Y)$$

จะได้ $1 - (S/Y) = c - dY/Y_p$

$$(S/Y) = (1 - c) + dY/Y_p$$

$$(S/Y) = c + dY/Y_p$$

โดยที่ e คือ ค่า APS ในขณะที่ dY/Y_p เท่ากับ 0 ซึ่งเท่ากับ $1 - c$ ซึ่งเป็นสมการเริ่มต้นของทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดนี้ กล่าวคือ อัตราส่วนของปริมาณการออมต่อรายได้ของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดปัจจุบันเมื่อ เทียบกับระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลา ก่อน และจากสมการนี้เราจะได้สมการการออม คือ

$$S = eY + \frac{dY^2}{Y_F}$$

3) ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (permanent income theory of consumption) ตามแนวคิดของ Friedman เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับพร้อมทั้งได้กำหนดรายได้ประกอบไปด้วย 2

ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) ซึ่งตามทฤษฎีนี้ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร โดยครัวเรือนจะไม่ทำการบริโภคในส่วน of รายได้ชั่วคราว ดังนั้นจากการที่การออมเป็นเงินส่วนเหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภคแล้ว จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว สามารถเขียนสมการการออมได้ดังนี้

$$S = f + gY^T + hY^P$$

โดยที่ f คือ ปริมาณการออม ในขณะที่ยังไม่มีรายได้
 g คือ สัดส่วนของรายได้ชั่วคราวซึ่งมีผลต่อการออม
 h คือ สัดส่วนของรายได้ถาวรซึ่งมีผลต่อการออม
 Y^T, Y^P คือ รายได้ชั่วคราวและรายได้ถาวร ตามลำดับ

4) ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (life-cycle theory of consumption) ตามแนวคิดของ Franco Modigliani, Albert Ando และ Richard Brumberg เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่ง จะขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัย ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

หากพิจารณาการกระจายรายได้และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในทฤษฎีวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่งๆ จะเห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะมีอายุน้อย จะมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมีรายได้ลดลงอีกครั้ง ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลก็จะสูงขึ้นตามลำดับอายุขัย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพடுத்தเงินเป็นผู้ก่อหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงเริ่มจะมีรายได้เหลือใช้จ่ายจนสามารถชดใช้หนี้ได้และเก็บสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต เงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและพฤติกรรมของครัวเรือนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการศึกษาและงานวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่อง ในการทบทวนเอกสารในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยจากต่างประเทศและในประเทศ โดยจะนำเสนอได้ดังนี้

โสภณ โรจน์ธำรงค์ (2529) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยอาศัยข้อมูลภาคตัดขวางจากโครงการสำรวจเงินออมของฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย ปี 2523 โดยสร้างแบบจำลองทางสถิติด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ในการศึกษาได้แบ่งกลุ่มครัวเรือนออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ครัวเรือนในเขตเทศบาลและครัวเรือนนอกเทศบาล ในแต่ละเขตยังได้แบ่งกลุ่มครัวเรือนออกเป็นกลุ่มย่อยตามชั้นอายุของหัวหน้าครัวเรือน ชั้นอาชีพ ระดับการศึกษา การถือกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินและการออมทรัพย์กับสถาบันการเงิน ผลจากการศึกษาที่สำคัญชี้ให้เห็นว่า รายได้มีผลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวกสำหรับทุกกลุ่มครัวเรือน มีข้อสังเกตว่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ และความยืดหยุ่นของเงินออมต่อรายได้มีค่าค่อนข้างสูง การศึกษายังพบว่าโดยทั่วไปแล้วจำนวนผู้พึ่งพิงมีผลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางลบ จะมีเฉพาะบางกลุ่มย่อยเท่านั้นที่ผลยังไม่ชัดเจน นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า หากทางการต้องการส่งเสริมการออม ทางการควรดำเนินนโยบายต่างๆ ประกอบด้วยนโยบายรักษาเสถียรภาพของรายได้ นโยบายประชากรและการจ้างงาน นโยบายพัฒนาชนบทและการกระจายรายได้ นโยบายยกระดับการศึกษาและนโยบายกระจายสถาบันการเงินออกสู่ชนบท จากงานวิจัยของ **โสภณ โรจน์ธำรงค์** ที่กล่าวมา ได้มีความสอดคล้องกับงานของ **สนธยา นริศศิริกุล (2535)** ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนไทย ในปี 2517-2533 โดยการออกแบบสอบถาม 560 ครัวเรือน ผลการศึกษาพฤติกรรมการออมในรูปแบบต่างๆ พบว่า ปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน คือรายได้ นอกจากนี้ยังมีอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ทางการเงินและสินทรัพย์ถาวรสุทธิที่มีผลต่อการออมอีกด้วย สำหรับเหตุผลในการออมในระบบสถาบันการเงินขึ้นอยู่กับความพอใจในบริการต่าง ๆ และความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ส่วนการออมนอกสถาบันการเงินขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่ได้รับมากกว่าการออมในสถาบันการเงิน ทางด้านวัตถุประสงค์ในการออม ส่วนใหญ่ต้องการออมเงินไว้ใช้ในยามชรา เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษา การรักษาพยาบาลและเพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนที่มีนัยสำคัญ คือรายได้ต่อหัวจากแรงงาน อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ทางการเงินและสินทรัพย์ถาวรสุทธิ

นอกจากนี้ **อรวรรณ ยี่สาร (2538)** ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนโดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางของครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและในต่างจังหวัด ในปี 2535/2536 โดยแบ่งประชากรออกเป็นครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน และสูงกว่า 15,000 บาทต่อเดือนและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบถ่วงน้ำหนัก (weighted least square) ผลการศึกษาพบว่ารายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวมีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ

มธุวลี พินิจมนตรี (2544) ได้วิเคราะห์การถดถอยข้อมูลการออมของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลได้ว่าครัวเรือนทั้งในกรุงเทพมหานครและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มที่หัวหน้าครัวเรือนอายุต่ำกว่า 40 ปีจะมีเงินออมเฉลี่ยและสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ต่ำ และจะสูงขึ้นในกลุ่มอายุ 40-59 ปี และลดลงในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป เนื่องจากในช่วงอายุต่ำกว่า 40 ปีเป็นช่วงต้นของชีวิต ทำให้ไม่มีความสามารถในการออมเท่าที่ควร พออายุ 40-59 ปีซึ่งเป็นวัยกลางคน มีความพร้อมทั้งรายได้และหน้าที่การงาน อีกทั้งยังต้องเก็บออมไว้ใช้ช่วงบั้นปลายชีวิต จึงทำให้มีความสามารถในการออมสูง และพออายุ 60 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นวัยเกษียณอายุทำงาน ทำให้ขาดรายได้ ต้องหันมานำเงินออมมาใช้จ่ายดำรงชีวิต ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของครัวเรือนโดยรวมได้แก่รายได้ของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน จำนวนผู้กำลังศึกษา อัตราการพึ่งพิงของครัวเรือน สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน การครอบครองทรัพย์สินประเภทบ้านและที่ดิน เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน(เขตเมือง) อายุของหัวหน้าครัวเรือน และเพศของหัวหน้าครัวเรือน (ชาย) โดยมูลค่าทรัพย์สินทางการเงินของครัวเรือน และอัตราการพึ่งพิงทางอายุจะมีผลกระทบทางตรงต่อการออมของครัวเรือนส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมผ่านรายได้ของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินทางการเงินของครัวเรือนและหนี้สินทางการเงินของครัวเรือน

ปิยนุช ตู่แก้ว (2549) ได้ศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของครัวเรือนในจังหวัด เชียงรายจากการออกแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในทุกอำเภอรวม 624 ครัวเรือน โดยการออมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้หมายถึงสินทรัพย์ทางการเงินเท่านั้น ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลไม่มีการออมโดยมีสาเหตุหลักเนื่องจากรายได้น้อยไม่มีเงินพอสำหรับการออม มีครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 63.7 ของครัวเรือนในเขตเทศบาลและร้อยละ 74.8 ของครัวเรือน นอกเขตเทศบาล จากการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สมการถดถอยพบว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์ จังหวัด (GPP) ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมของจังหวัดเชียงราย และจำนวนผู้พึ่งพิงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการออม โดยเมื่อปัจจัยอื่นคงที่ หากจำนวนผู้พึ่งพิงเพิ่มขึ้นหนึ่งคนจะทำให้ครัวเรือนมีการออมลดลง 3,489 บาท ส่วนสินทรัพย์สุทธิไม่มีความสัมพันธ์กับการออม นอกจากนี้ครัวเรือนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลในจังหวัดเชียงรายได้มุ่งหมายในการออมเพื่อใช้ในยามเจ็บป่วย/ชรามากที่สุด รองลงมาเป็นการออมเพื่อใช้เป็นทุนในการจัดตั้งธุรกิจ/ประกอบอาชีพ และเพื่อซื้อสินค้าถาวรอื่น ๆ ตามลำดับ

ภูวลีธิ์ สิ้นไชยกิจ (2550) ได้ศึกษารูปแบบการออมภาคครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ โดยออกแบบสอบถามครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ครัวเรือน และใช้สมการถดถอยพหุคูณซึ่งอาศัยเทคนิค Ordinary least square ผลการศึกษาคครัวเรือนในเขตเมือง

พบว่าส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยในครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะมีรายได้จากทรัพย์สินโดยเฉลี่ย 13,285 บาทต่อปีและมีหนี้สินโดยเฉลี่ย 472,535 บาทต่อปี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดได้แก่รายได้จากการทำงานของครัวเรือน โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้น 100 บาท จะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น 12.5 บาท รองลงมาคือรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือน โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากทรัพย์สินเพิ่มขึ้น 100 บาทจะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น 58.8 บาท ระดับการศึกษา อายุของหัวหน้าครัวเรือน และพื้นที่เขตเมืองมีอิทธิพลต่อการออมในทิศทางที่เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ตัวแปรหนี้สินมีผลต่อเงินออมในทิศทางตรงข้าม ส่วนมูลค่าทรัพย์สินและจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการศึกษาศรัวเรือนในเขตชนบท พบว่ามีรายได้จากการทำงานโดยเฉลี่ย 300,478 บาทต่อปี มีรายได้จากทรัพย์สินโดยเฉลี่ย 2,076 บาทต่อปี และมีหนี้สินโดยเฉลี่ย 243,933 บาทต่อปี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดได้แก่รายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือนโดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากทรัพย์สินเพิ่มขึ้น 100 บาทจะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น 24.7 บาท รองลงมาคือรายได้จากการทำงานของครัวเรือน โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้น 100 บาท จะส่งผลให้มีการออมเพิ่มขึ้น 0.5 บาท ส่วนหนี้สินในครัวเรือนและจำนวนผู้พึ่งพิงมีอิทธิพลต่อการออมในทิศทางตรงข้าม

วรัญญา ไชยทารินทร์ (2553) ได้ทำการศึกษารูปแบบการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรจังหวัดลำพูน พบว่า รูปแบบการออมของครัวเรือนในภาคเกษตร แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ รูปแบบเงินฝากและรูปแบบทรัพย์สิน พบว่า ครัวเรือนมีการออมในรูปแบบที่ดินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84 ของครัวเรือนทั้งหมด ออมในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ทองคำ ธนาคารพาณิชย์ และประกันชีวิต ตามลำดับ การที่ครัวเรือนออมในรูปแบบที่ดินมากที่สุดทั้งนี้เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่และใช้ในการประกอบอาชีพ มีมูลค่าที่ดินเฉลี่ย 72,773 บาทโดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมในรูปแบบที่ดิน เนื่องจาก สามารถนำไปค้าประกันในการขอกู้ได้ และใช้ประกอบอาชีพ การออมในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 72 ของครัวเรือนทั้งหมด มีเงินออมเฉลี่ย 82,892 บาท ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ เนื่องจาก เพื่อเก็บไว้ใช้สำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรหลานในอนาคต เพื่อใช้จ่ายยามชรา สามารถใช้บริการได้สะดวก ใกล้บ้าน ไม่ยุ่งยาก การออมในรูปแบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 45 ของครัวเรือนทั้งหมด มีเงินออมเฉลี่ย 76,347 บาท ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมในรูปแบบนี้ เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินที่เป็นที่พึ่งหลักของเกษตรกรและสะดวกในการใช้บริการ การออมในรูปแบบทองคำ คิดเป็นร้อยละ 15.3 ของครัวเรือนทั้งหมด มีมูลค่าทองคำเฉลี่ย 90,683.4 เหตุผลที่ออมในรูปแบบทองคำ เนื่องจาก เก็บไว้เก็บกำไรในอนาคต และเป็นการแสดงถึงความมั่งคั่งของผู้ครอบครอง การออมในรูปแบบธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 12.5 ของครัวเรือนทั้งหมด มีเงินออมเฉลี่ย 112,191 บาท ปัจจัยที่ออมในรูปแบบนี้เนื่องจาก ความมั่นคงของสถาบัน การให้บริการ

และเป็นสถาบันที่น่าเชื่อถือ สุกท้ายออมในรูปแบบประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 1.5 ของครัวเรือนทั้งหมด เนื่องจาก คำนึงถึงสิทธิประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต และป้องกันความเสี่ยง

Headey; Marks and Wooden (2004) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่งคั่งของครัวเรือนในออสเตรเลีย โดยทดสอบด้วยวิธี Ordinary Least Square โดยขั้นตอนแรกกำหนดตัวแปรอิสระ 4 ตัวได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ และอาชีพของพ่อแม่ พบว่าครัวเรือนที่มีความมั่งคั่งที่สุดได้แก่ครัวเรือนที่มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว มีพ่อแม่ที่อยู่ในสถานภาพดี และอยู่ในช่วงอายุ 55 ปี และในขั้นตอนที่สอง เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระอีก 1 ตัวได้แก่ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษามีสัมพันธ์กับความมั่งคั่งของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ที่จบมหาวิทยาลัยจะมีความมั่งคั่งมากกว่าผู้ที่จบไฮสคูลร้อยละ 35 และในขั้นตอนที่ 3 ซึ่งได้เพิ่มตัวแปรอิสระอีก 6 ตัวได้แก่ลักษณะครอบครัว ชั่วโมงทำงาน รายได้ พฤติกรรมการออม พฤติกรรมความเสี่ยง และรูปแบบการใช้ชีวิตพบว่าคู่สามีภรรยาที่มีบุตรหรือมีผู้พึ่งพิงจะมีความมั่งคั่งมากกว่าคู่สามีภรรยาที่อยู่กันลำพัง และทั้งสองกลุ่มจะมีความมั่งคั่งมากกว่าคนโสดอย่างมีนัยสำคัญ และเห็นชัดว่าผู้หญิงที่อยู่ตัวคนเดียวจะมีความมั่งคั่งน้อยที่สุด รายได้และพฤติกรรมการออมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความมั่งคั่งอย่างมีนัยสำคัญ แต่สำหรับลักษณะของการใช้ชีวิตที่วัดจากคนที่สูบบุหรี่มีความมั่งคั่งน้อยกว่าคนที่ดื่มสุรา แต่ไม่มีความแตกต่างระหว่างคนที่ดื่มสุราจัดกับคนที่ออกกำลังสม่ำเสมอ

Lusardi (2007) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในสหรัฐอเมริกาด้วยวิธีการใช้สมการถดถอย พบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจทางการเงินและข้อมูลข่าวสารเนื่องจากปัจจัยระดับการศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญและเป็นปัญหาต่อการสะสมความมั่งคั่งไม่เพียงพอกับการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ โดยเกือบครึ่งของคนงานสูงอายุยังไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเงินเพียงพอ เช่นไม่ทราบความแตกต่างของมูลค่าที่เป็นตัวเงิน กับมูลค่าที่แท้จริง ไม่รู้จักชนิดของเงินเลี้ยงชีพและมีความรู้ที่น้อยมากเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการออมและชีวิตหลังเกษียณ ประชากร 1 ใน 3 ไม่มีการวางแผนหลังเกษียณอายุ แม้ว่าจะเหลือเวลาแค่ 5-10 ปีเท่านั้น กลุ่มที่มีความเปราะบางเนื่องจากไม่มีแม้แต่เงินออมขั้นต่ำที่จะรองรับความผันผวนเป็นคนอัฟริกัน เม็กซิกัน เปอโตริโกและเป็นเพศหญิง โดยร้อยละ 30 ของผู้ที่มีอายุ 51-56 ปี ยังไม่คิดเรื่องเกษียณอายุ ร้อยละ 31 ไม่มีการวางแผนการออมเงิน และในจำนวนของผู้ที่มีแผนการออมมีเพียงร้อยละ 18 เท่านั้นที่สามารถออมได้ตามแผน และพบว่าผู้ที่ไม่ได้วางแผนจะมีความมั่งคั่งน้อยกว่าผู้ที่มีการวางแผน ร้อยละ 10-15 เมื่อแบ่งกลุ่มอายุสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา เพศ จำนวนบุตร และอุปนิสัย (เช่นชอบเสี่ยง) ผู้ที่ไม่ได้วางแผนในการออมจะมีความมั่งคั่งน้อยกว่าผู้ที่มีการวางแผนร้อยละ 10-15 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงกับการวางแผนในออมก็คือความรู้ความเข้าใจทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจทางการเงินจะไม่เป็นอุปสรรคเลยถ้ามีที่ปรึกษาทางการเงิน แต่ในข้อเท็จจริงมีน้อยคนที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางการเงินที่เป็นมืออาชีพ ส่วน

ใหญ่แต่ละบุคคลมักจะปรึกษาครอบครัวหรือเพื่อนฝูงโดยที่ระดับการศึกษาของแต่ละบุคคลก็มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการศึกษาครอบครัวหรือเพื่อนฝูง Lusardi ได้เสนอแนะให้เพิ่มประสิทธิภาพของโครงการสนับสนุนการออมที่รัฐได้ริเริ่มไปแล้ว เช่นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเงินในเรื่องเบี้ยบำนาญเลี้ยงชีพ แผนการลงทะเบียนเข้าโครงการเบี้ยหวัดเลี้ยงชีพโดยอัตโนมัติ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการออมของคนงานเพิ่มขึ้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

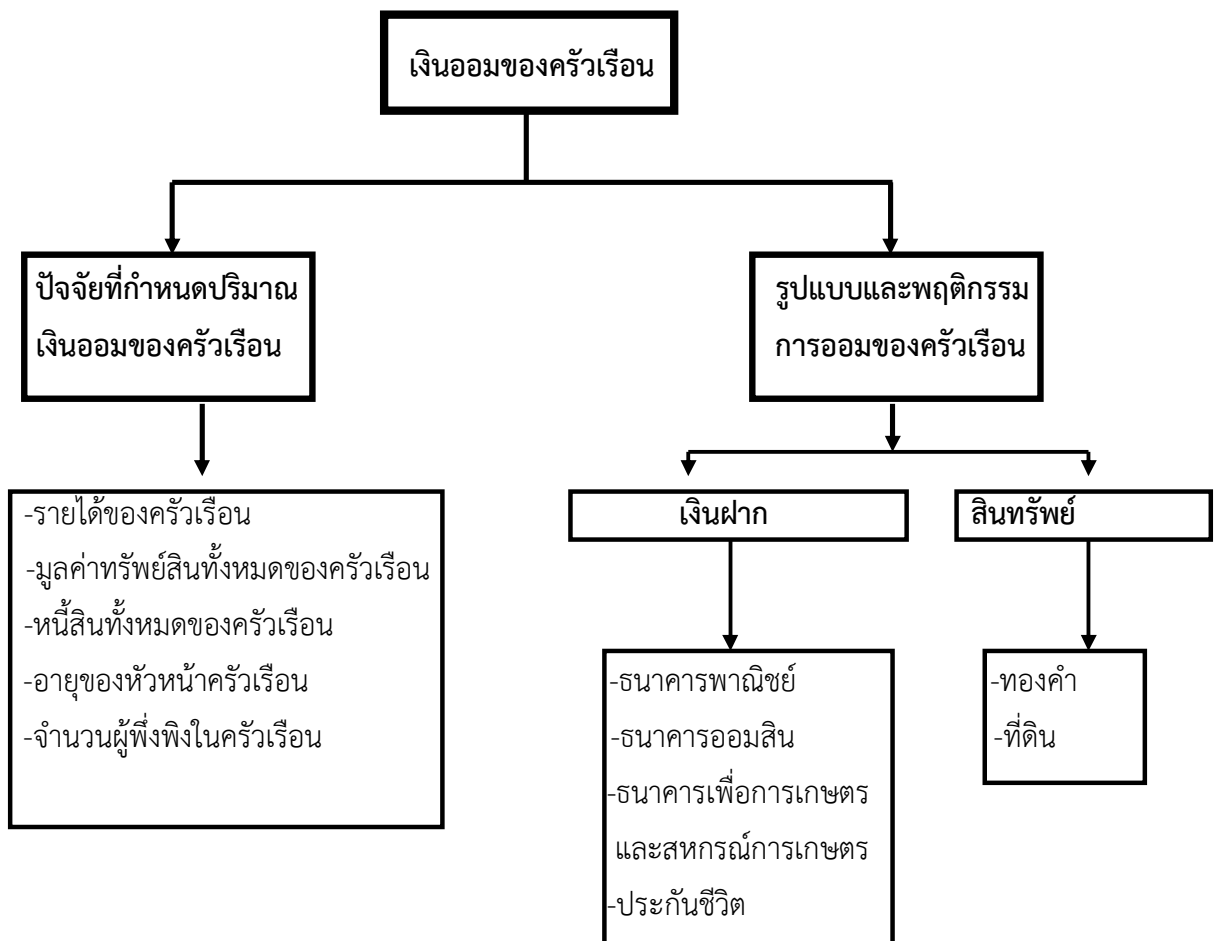
ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ การศึกษาในบทนี้เป็นการนำเสนอระเบียบและวิธีการศึกษา ซึ่งนำเสนอได้ดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการออมเงินของครัวเรือนนั้น ปัจจัยที่กำหนดปริมาณการออมของครัวเรือน คือ รายได้ของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน และจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน โดยปกติแล้วเมื่อถึงช่วงชีวิตหนึ่งคนเราก็จะต้องทำงานเมื่อทำงานแล้วก็จะทำให้มีรายได้ รายได้ส่วนหนึ่งของคนเราก็ต้องนำมาใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค หรือใช้ในการบริโภคปัจจัยสี่ที่ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนเรา และส่วนหนึ่งก็จะต้องออมไว้ เพื่อเอาไว้สำหรับใช้จ่าย หรือใช้ในยามที่เราเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น เมনারด์ เคนส์ นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษที่กล่าวถึง ความต้องการถือเงินของคนโดยทั่วไปไว้ว่า คนเราจะมีความต้องการถือเงินไว้เพื่อ 1) เพื่อใช้จ่ายใช้สอย 2) เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน และ 3) เพื่อเก็บกำไร และเมื่อระยะเวลาผ่านไป อายุของคนเราก็เพิ่มขึ้น ประสบการณ์และความชำนาญในการทำงานก็เพิ่มขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทรัพย์สินที่มีอยู่กับเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งก็ย่อมส่งผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้นเช่นกัน รายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นอาจจะมาจากการทำงาน หรือมาจากทรัพย์สินที่มีอยู่นอกจากนี้ การที่คนเรามีอายุเพิ่มขึ้นก็ย่อมที่จะต้องคิดถึงความมั่นคงในอนาคต ทำให้มีการจัดสรรการใช้จ่ายเงินในอนาคต โดยจะจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งไปใช้เพื่อการบริโภค และส่วนที่เหลือจะเก็บไว้เป็นเงินออม ซึ่งเงินออมของคนเราอาจมีการออมเพื่อตนเอง หรือออมเพื่อสำหรับครอบครัว เนื่องจากว่าครอบครัวหรือครัวเรือนของเรานั้น ก็จะประกอบไปด้วยบุคคลหลากหลายวัน ทั้งวัยเด็ก วัยทำงาน วัยสูงอายุ รวมไปถึงวัยชรา ซึ่งตัวหัวหน้าครัวเรือนเองก็ต้องมีภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือน โดยเฉพาะวัยเด็ก และวัยชรา ซึ่งบุคคลในวัยเหล่านี้ไม่สามารถทำงานหารรายได้เลี้ยงตนเองได้ ซึ่งถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้พึ่งพิงในครัวเรือน

การออมเงินของครัวเรือนแต่ละครัวเรือนนั้น ก็จะมีการออมในรูปแบบที่หลากหลาย บางคนชอบออมด้วยการเก็บเงินไว้กับตนเอง เช่น เก็บใส่ตู้เงินไว้ บางคนชอบเก็บเงินด้วยการฝากไว้กับสถาบันการเงิน บางคนอาจจะชอบสะสมในรูปแบบของสินทรัพย์ เช่น ทองคำ เพชร รวมไปถึงมรดกที่ได้รับจากบรรพบุรุษ เช่น บ้าน และที่ดิน เป็นต้น ดังนั้นพฤติกรรมการออมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดรูปแบบการออม

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ.2553 จำนวน 57,633 ครัวเรือน (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ.2556) ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างสามารถแสดงได้ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากจำนวนประชากร ด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ	e	=	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง
	N	=	จำนวนประชากร
	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ 0.05 ซึ่งการคำนวณแสดงได้ ดังนี้

$$n = \frac{57,633}{1 + 57,633(0.05)^2}$$

$$n = 397.24 \text{ หรือประมาณ } 398 \text{ ครัวเรือน}$$

(คิดเป็น 400 ครัวเรือน)

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (probability sample) โดยทำการสุ่มตัวอย่างตำบลในเขตอำเภอเมือง เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งอำเภอเมืองมีตำบลทั้งหมด 17 ตำบล เลือกสุ่มมา 4 ตำบล และในแต่ละตำบลทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีถ่วงน้ำหนัก ทำให้ได้ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนครัวเรือนตัวอย่างในเขตเมือง

ตำบล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง
ในเมือง	9,726	152
สะเตียง	9,467	148
ดงมูลเหล็ก	2,850	45
ท่าพล	3,468	55
รวม	25,511	400

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ และจากการคำนวณ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น รวมไปถึงการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม และจะทำการศึกษาเฉพาะครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาสภาพทั่วไปของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้สถิติพรรณนาในการอธิบาย ส่วนการศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน จะใช้วิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัว (Multiple Regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) สามารถแสดงได้ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบแบบจำลองด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) คือ การประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ทำให้ผลรวมของกำลังสองของความแตกต่างระหว่างค่าจริงกับค่าที่ประมาณได้ในสมการถดถอยเชิงเส้นที่มีค่าน้อยที่สุด (Minimize the error sum of Square) โดยพิจารณาจากรูปแบบสมการถดถอยเชิงเส้น (Regression Model) คือ

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \dots + \beta_k X_{ki} + U_i$$

โดยที่ Y_i คือ ค่าของตัวแปรตามสำหรับค่าสังเกตที่ i
 X_{ki} คือ ตัวแปรอิสระตัวที่ k สำหรับค่าสังเกตที่ i
 β_0 คือ ค่าคงที่

$\beta_1 - \beta_k$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร X ที่มีจำนวน k ตัว
 U_i คือ ค่าคลาดเคลื่อน

และจะได้สมการถดถอยเชิงเส้นที่ได้จากการประมาณ (Regression Fitted Model) คือ

$$\hat{Y}_i = b_0 + b_1 X_{1i} + b_2 X_{2i} + \dots + b_k X_{ki} + e_i$$

โดยที่ b_0 คือ ค่าคงที่ได้จากการประมาณ
 $b_1 - b_k$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมาณค่าของตัวแปร X ที่มีจำนวน k ตัว
 e_i คือ ค่าคลาดเคลื่อน

ดังนั้น ความแตกต่างที่เกิดขึ้น คือ

$$e_i = Y_i - \hat{Y}$$

เพราะฉะนั้นจะต้องหาค่าของ b ที่ทำให้ค่าความผิดพลาด (e_i) มีค่าน้อยที่สุด หรือความแตกต่างของ Y_i และ \hat{Y} มีค่าน้อยที่สุด ซึ่งการหาค่าของ b ที่ทำให้ค่าความผิดพลาดมีค่าน้อยที่สุด ทำได้โดยการทำให้ผลรวมยกกำลังสองของค่าความผิดพลาดมีค่าน้อยที่สุด เรียกว่า Error Sum Square (ESS)

$$ESS = \sum e_i^2 = \sum (Y_i - \hat{Y})^2$$

ขั้นตอนที่ 2 ทำการทดสอบว่าผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้สอดคล้องกับข้อสมมติของแบบจำลอง ซึ่งในขั้นตอนนี้จะทำการทดสอบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้มีคุณสมบัติ Best Linear Unbiased Estimator (BLUE) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (Gujarati, 1995)

- 1) ตัวแปร Y และตัวแปร X มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง
- 2) ตัวแปร Y เป็นตัวแปรสุ่ม (Random Variables) และตัวแปร X เป็นตัวแปรคงที่ (Fixed Variables)

3) ค่าคลาดเคลื่อน (U_i) ณ แต่ละระดับของ X_i จะมีการกระจายแบบโค้งปกติ โดยมีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 0 และค่าความแปรปรวนคงที่ เท่ากับ σ_U^2 โดยที่ค่า U_i (ณ แต่ละระดับของ X) มีความเป็นอิสระต่อกัน คือ

$$3.1) E(U_i / X_i) = 0$$

$$3.2) Var(U_i / X_i) = \sigma_U^2 = \sigma^2$$

$$3.3) Cov(U_i U_j / X_i X_j) = 0 \text{ เมื่อ } i \neq j$$

3.5 แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบจำลองเพื่อศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ในครั้งนี้ ได้อาศัยแนวคิดสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ของเคนส์ สมมติฐานวัฏจักรชีวิตของ Modigliani และ Brumberg และแนวคิดที่ได้จากการทบทวนงานศึกษา งานวิจัยและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถนำมาสร้างแบบจำลองได้ดังนี้

$$S_i = f(Y_i, W_i, DEBT_i, AGE_i, N_i, SEX_i, ED_{1i}, ED_{2i})$$

$$S_i = \beta_0 + \beta_1 Y_i + \beta_2 W_i + \beta_3 DEBT_i + \beta_4 AGE_i + \beta_5 N_i + \beta_6 SEX_i + \beta_7 ED_{1i} + \beta_8 ED_{2i} + U_i$$

โดยที่	S_i	=	เงินออมของครัวเรือน (บาท/ปี)
	Y_i	=	รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)
	W_i	=	มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน (บาท/ปี)
	$DEBT_i$	=	หนี้สินของครัวเรือน (บาท/ปี)
	AGE_i	=	อายุของหัวหน้าครัวเรือน (ปี)
	N_i	=	จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน (คน)
	SEX_i	=	ตัวแปรหุ่น แสดงถึง เพศ
		$SEX_i = 1$	เพศหญิง
		$SEX_i = 0$	เพศชาย
	ED_{1i}	=	ตัวแปรหุ่น แสดงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน
		$ED_{1i} = 1$	เมื่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนสูงกว่าระดับปริญญาตรี
		$ED_{1i} = 0$	เมื่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในระดับอื่น

$$\begin{aligned}
 ED_{2i} &= \text{ตัวแปรหุ่น แสดงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน} \\
 ED_{2i} &= 1 \text{ เมื่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในระดับปริญญาตรี} \\
 ED_{2i} &= 0 \text{ เมื่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในระดับอื่น} \\
 U_i &= \text{ค่าตลาดเคลื่อน} \\
 i &= \text{จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ } 1,2,3,\dots,400 \\
 \beta_0 &= \text{ค่าคงที่} \\
 \beta_1 - \beta_9 &= \text{ค่าสัมประสิทธิ์พารามิเตอร์}
 \end{aligned}$$

3.5.1 สมมติฐานของแบบจำลอง

รายได้รวมของครัวเรือน (Y_i) การออมจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้น จะมีผลทำให้ความสามารถในการออมของครัวเรือนสูงขึ้นด้วย เนื่องจาก การออมมีค่าเท่ากับรายได้หักออกด้วยรายจ่าย (การออม = รายได้ - รายจ่าย) ส่งผลทำให้ครัวเรือนมีเงินส่วนที่เหลือเป็นเงินออมสูงขึ้น

$$\frac{\partial S}{\partial Y} > 0$$

มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน (W_i) ถ้าครัวเรือนมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ จะทำให้บุคคลรู้สึกว่ามีชีวิตมีความมั่นคงสูง จึงนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงและสนทนากการเพิ่มขึ้น จึงมีแนวโน้มที่จะออมลดลง ดังนั้น ทรัพย์สินทั้งหมดของครัวเรือนจึงมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางตรงกันข้าม

$$\frac{\partial S}{\partial W} < 0$$

หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน ($DEBT_i$) การออมจะมีความสัมพันธ์กับหนี้สินในทิศทางตรงกันข้าม เนื่องจากว่า ถ้าครัวเรือนใดมีหนี้สินมาก ไม่ว่าจะเป็หนี้สินจากการกู้ยืมมาเพื่อบริโภคหรือกู้ยืมมาเพื่อการลงทุน ซึ่งจะทำให้เกิดภาระต่อครัวเรือนที่จะต้องจ่ายชำระค่าดอกเบี้ย จึงมีผลทำให้ต้องนำเงินส่วนที่ออมไปใช้ในการชำระหนี้ก่อน ทำให้มีเงินเหลือที่จะออมลดลง

$$\frac{\partial S}{\partial DEBT} < 0$$

อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE_i) การออมจะมีความสัมพันธ์กับอายุของหัวหน้าครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากว่า ถ้าหัวหน้าครัวเรือนใดมีอายุมาก ก็น่าจะมีเงินออมมากกว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อย อาจเป็นเพราะว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุมาก มีประสบการณ์ในชีวิตมาก มีความกังวลเกี่ยวกับอนาคตบั้นปลายชีวิตมากขึ้น มีการใช้จ่ายเงินรอบคอบมากขึ้น ส่งผลให้มีการออมเงินเพิ่มขึ้นด้วย

$$\frac{\partial S}{\partial AGE} > 0$$

จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน (N_i) การออมจะมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม เนื่องจาก ถ้าครัวเรือนใดมีจำนวนผู้พึ่งพิง หรือผู้พักอาศัยมาก ครัวเรือนนั้นย่อมมีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น

$$\frac{\partial S}{\partial N} > 0$$

เพศ (SEX_i) โดยปกติแล้วผู้หญิงจะมีอุปนิสัยในการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด รอบคอบไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ชายที่จะมีอุปนิสัยในการใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่าย ดังนั้นเพศน่าจะมี ความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางเดียวกัน ($SEX_i = 1$ คือ เพศหญิง)

$$\frac{\partial S}{\partial SEX} > 0$$

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (ED_i) จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้แบ่งระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มแรก หัวหน้าครอบครัวที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี กลุ่มที่สอง หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และกลุ่มที่สาม หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยที่ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงน่าจะมีการออมที่มากกว่าระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่ต่ำ เนื่องจากว่า เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาสูง ย่อมส่งผลให้โอกาสในการทำงานในสถานที่ทำงานที่ดี มีสวัสดิการหรือค่าตอบแทนที่สูง มีความรู้ความสามารถที่จะวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ ดังนั้น น่าจะมีการออมที่สูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาต่ำกว่า เพราะฉะนั้น ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน

$$\frac{\partial S}{\partial ED_1} > 0 \quad , \quad \frac{\partial S}{\partial ED_2} > 0$$

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งนี้ ได้ทำศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 ครัวเรือน ซึ่งผลการศึกษาแสดงได้ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน

4.1.1 เพศ

จากผลการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61 และเป็นเพศหญิงจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39

ตารางที่ 4.1.1 ข้อมูลเพศของหัวหน้าครัวเรือน

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	244	61
หญิง	156	39
รวม	400	100

ที่มา : จากการศึกษา

4.1.2 อายุ

จากผลการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 45-54 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 42.25 รองลงมาได้แก่ช่วงอายุ 35-44 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25.50 ช่วงอายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.50 และช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.75

ตารางที่ 4.1.2 ข้อมูลอายุของหัวหน้าครัวเรือน

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
25 – 34 ปี	47	11.75
35 – 44 ปี	102	25.50
45 – 54 ปี	169	42.25
55 ปี ขึ้นไป	82	20.50
รวม	400	100

ที่มา : จากการศึกษา

4.1.3 ระดับการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา/ปวช./ปวส. โดยคิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.5 ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 17.75 ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.25 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8

ตารางที่ 4.1.3 ข้อมูลระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	53	13.25
มัธยมศึกษา	71	17.75
อนุปริญญา/ปวช./ปวส.	126	31.5
ปริญญาตรี	118	29.5
สูงกว่าปริญญาตรี	32	8
รวม	400	100

ที่มา : จากการศึกษา

4.1.4 อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

จากผลการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32.25 รองลงมาประกอบอาชีพอยู่ในบริษัทและหน่วยงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21 ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 10.50 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 10 และประกอบอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.75

ตารางที่ 4.1.4 อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	129	32.25
ค้าขาย	84	21
รับจ้าง	40	10
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	42	10.50
บริษัท/หน่วยงานเอกชน	94	23.50
อื่นๆ	11	2.75
รวม	400	100

ที่มา : จากการศึกษา

4.1.5 จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน

จากผลการศึกษา พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 72.13 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน และ 7-9 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 18.03 และร้อยละ 9.84 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1.5 ข้อมูลจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	112	28
1 คน	215	53.75
2 คน	63	15.75
3 คน	10	2.5
รวม	400	100

ที่มา : จากการศึกษา

4.1.6 รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี

จากผลการศึกษา พบว่า รายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 300,001 – 450,000 บาทต่อปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมามีรายได้อยู่ที่ 150,001 – 300,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 20.25 มีรายได้ไม่เกิน 150,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 18.75 มีรายได้ 450,001 – 600,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 11.75 มีรายได้ 600,001 – 750,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 7 และมีรายได้มากกว่า 750,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 3.25

ตารางที่ 4.1.6 รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี

รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 150,000 บาท	75	18.75
150,001 – 300,000 บาท	81	20.25
300,001 – 450,000 บาท	156	39
450,001 – 600,000 บาท	47	11.75
600,001 – 750,000 บาท	28	7
มากกว่า 750,000 บาท	13	3.25
รวม	400	100

ที่มา : จากการศึกษา

4.2 พฤติกรรมการออมของครัวเรือน

การศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในครั้งนี้ได้จำแนกการออมของครัวเรือนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การออมในรูปแบบเงินฝาก ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และประกันชีวิต และการออมในรูปแบบทรัพย์สิน ได้แก่ ทองคำ และที่ดิน

4.2.1 รูปแบบการออมของครัวเรือน

จากการศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ออมเงินในรูปแบบที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 81.25 รองลงมาออมในรูปแบบธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 73.50 ออมในรูปแบบธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 39.25 ออมในรูปแบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 40 ออมในรูปแบบทองคำ คิดเป็นร้อยละ 12.75 และออมในรูปแบบประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 5.5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนมีการออมในรูปแบบทรัพย์สิน(ที่ดิน) เป็นสัดส่วนมากที่สุด ดังตารางที่ 4.2.1

ตารางที่ 4.2.1 การออมในรูปแบบต่างๆ ของครัวเรือน

รูปแบบการออม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธนาคารพาณิชย์	294	73.50
ธนาคารออมสิน	157	39.25
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ	160	40
ประกันชีวิต	22	5.5
ทองคำ	51	12.75
ที่ดิน	325	81.25

ที่มา : จากการศึกษา

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 รูปแบบ

ตารางที่ 4.2.2 จำนวนเงินออมในรูปแบบต่างๆ ของครัวเรือน

รูปแบบการออม	เงินออม (บาท/ปี)						รวม	เงินออมเฉลี่ย
	ไม่เกิน 40,000	40,001-80,000	80,001-120,000	120,001-160,000	160,001-200,000	200,000 ขึ้นไป		
ธนาคารพาณิชย์	63	65	58	28	34	46	294	245,711.8
ธนาคารออมสิน	45	23	29	10	18	32	157	188,941.2
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ	57	19	20	14	39	11	160	147,785.6
ประกันชีวิต	8	3	4	7	-	-	22	121,943.1
ทองคำ	-	13	9	11	10	8	51	195,653.4
ที่ดิน	51	64	45	40	38	87	325	224,567.5

ที่มา : จากการศึกษา

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 รูปแบบ

4.2.2 จำนวนเงินออมในรูปแบบต่างๆ ของครัวเรือน

จากการศึกษาจำนวนเงินออมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ออมเงินในรูปแบบที่ดิน จำนวน 325 ครัวเรือน มีมูลค่าที่ดินเฉลี่ย 224,567.5 บาทต่อปี รองลงมาออมในรูปแบบธนาคารพาณิชย์ จำนวน 294 ครัวเรือน มีเงินออมเฉลี่ย 245,711.8 บาทต่อปี ออมในรูปแบบธนาคารออมสิน จำนวน 157 ครัวเรือน มีเงินออมเฉลี่ย 188,941.2 บาทต่อปี ออมในรูปแบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 160 ครัวเรือน มีเงินออมเฉลี่ย 147,785.6 บาทต่อปี ออมในรูปแบบทองคำ จำนวน 51 ครัวเรือน มีมูลค่าทองคำเฉลี่ย 195,653.4 บาทต่อปี และออมในรูปแบบประกันชีวิต จำนวน 22 ครัวเรือน มีเงินออมเฉลี่ย 121,943.1 บาทต่อปี ดังตารางที่ 4.2.2

4.3 ปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน

การศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน จะใช้ตัวแปรอิสระทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ รายได้ของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน เพศ และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ตามแบบจำลองที่แสดงไว้ในบทที่ 3 โดยใช้วิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัว (Multiple Regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS)

4.3.1 การประมาณค่าแบบจำลองการออมของครัวเรือน

จากการประมาณค่าแบบจำลองการออมของครัวเรือนด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดในเบื้องต้นได้ทำการทดสอบปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่เกิดปัญหาดังกล่าว จึงนำเอาตัวแปรทั้งหมดมาประมาณค่าแบบจำลองการออมของครัวเรือน ดังสมการที่ 4.3.1

จากสมการที่ 4.3.1 ได้นำเสนอเฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขึ้นไป ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ค่า R-Squared เท่ากับ 0.8756 หมายความว่า ตัวแปรอิสระ (รายได้ของครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน) มีอิทธิพลในการกำหนด หรือสามารถในการอธิบายตัวแปรตาม (จำนวนเงินออมของครัวเรือน) ได้ร้อยละ 87.56 ที่เหลือเป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแบบจำลอง นอกจากนี้ ยังพบว่า ค่า Prob(F-Statistic) เท่ากับ 0.000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ได้แก่ รายได้ของครัวเรือน และอายุของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่

มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน และจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน ส่วนตัวแปรหนี้สินของครัวเรือน เพศ และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

$$S = -26,453.327 + 11.425Y + 0.936W + 2,374.282AGE - 1,249.531N \quad (4.3.1)$$

$$(-3.973) \quad (24.647)** \quad (2.865)* \quad (31.218)** \quad (-3.527)*$$

$$R\text{-Squared} = 0.8756 \quad \text{Prob(F-Statistic)} = 0.000$$

$$\text{Adjust R-Squared} = 0.8634$$

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ค่าในวงเล็บ “()” คือ ค่าสถิติ t (t-statistic)

* คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของค่าสถิติที่ได้จากการประมาณค่าแบบจำลอง พบว่า

อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) มีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออมของครัวเรือน (S) มากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 2,374.282 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้จำนวนเงินออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1,374.282 บาท

จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน (N) อิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1,249.531 หมายความว่า เมื่อจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้จำนวนเงินออมของครัวเรือนลดลง 1,249.531 บาท

รายได้ของครัวเรือน (Y) มีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 11.425 หมายความว่า เมื่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้จำนวนเงินออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 11.425 บาท

มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน (W) มีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.936 หมายความว่า เมื่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้จำนวนเงินออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 0.936 บาท

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน และปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม (สัมภาษณ์) ครัวเรือนตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งหมด 400 ครัวเรือนแล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัวด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผล

จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 45 – 54 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปวช./ปวส. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่ครัวเรือนมีผู้ที่ไม่มียาได้จำนวน 1 คน และมีรายได้รวมทั้งหมดอยู่ในช่วง 300,001 – 450,000 บาทต่อปี

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ออมเงินในรูปแบบที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 81.25 รองลงมาออมในรูปแบบธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 73.50 ออมในรูปแบบธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 39.25 ออมในรูปแบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 40 ออมในรูปแบบทองคำ คิดเป็นร้อยละ 12.75 และออมในรูปแบบประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 5.5

จากผลการศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์แบบจำลองการออมของครัวเรือน พบว่า ปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนมากที่สุด และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน รองลงมาได้แก่ จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน โดยมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม รายได้ของครัวเรือน และมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน โดยมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน

5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจจะใช้ประโยชน์จากการศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย หรือแนวทางส่งเสริมการออมภาคครัวเรือนได้

2) จากรูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่นิยมออมในรูปแบบทรัพย์สินมากกว่าออมในรูปแบบเงินฝาก โดยที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ออมในรูปแบบที่ดิน ทั้งนี้ เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะเห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้ง ที่ดินยังสามารถนำไปค้ำประกันการขอกู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ ได้ ซึ่งใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในครัวเรือน หรือใช้ในการประกอบอาชีพ หากรัฐต้องการช่วยเหลือครัวเรือนดังกล่าว ก็ควรที่จะมีนโยบายหรือแนวทางในการจัดการปัญหาเหล่านี้ต่อไป

บรรณานุกรม

- ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ. **ทฤษฎีและนโยบายการเงิน**. กรุงเทพฯ คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ทรงศักดิ์ บุญศรีจิตต์. **เอกสารประกอบการเรียนเศรษฐมิติ**. เชียงใหม่ คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- ประพันธ์ เสวตนันท์. **ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค**. กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540
- ปิยนุช ตู่แก้ว. **รูปแบบการบริโภคและการออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- ภูวสิทธิ์ สินไชยกิจ. **รูปแบบการออมภาคครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทในจังหวัดเชียงใหม่**.
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- มธุรส พิณจินตริ. **การออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- วรัญญา ไชยทารินทร์. **รูปแบบการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตร**.
วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.
- รัตนา สายคณิต. **มหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สนธยา นริสศิริกุล. **การวิเคราะห์การออมภาคครัวเรือนไทยปี พ.ศ.2517-2533**.
วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2535.
- โสภณ โรจน์อึ้ง. **พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.
วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. **สถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดุลยภาพการเงิน การออมและการลงทุน**.
สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. 2556. แหล่งที่เข้าถึง :
<http://www.fpo.go.th/S-I/Data.php?DBIndex=mysql&Language=Thai>.
(4 กรกฎาคม 2556)
- สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์. **ข้อมูลสถิติประชากรศาสตร์**. สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์
สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2556. แหล่งที่มา : [http://phchabun.nso.go.th/nso/project/
search_option/search_result.jsp](http://phchabun.nso.go.th/nso/project/search_option/search_result.jsp). (15 กรกฎาคม 2556)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **สถิติพื้นฐานที่เป็นอนุกรมเวลา**. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2556. แหล่งที่มา :

<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/BaseStat/basestat.html>.

(5 กรกฎาคม 2556)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **สรุปสถานการณ์สังคมไทย**. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2556. แหล่งที่มา :

<http://www.nso.go.th/fseg>. (12 สิงหาคม 2556)

อรรรรณ ยี่สาร. **พฤติกรรมออมของครัวเรือน**. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

Annamaria, Lusardi. **Household Saving Behavior The Role of Literacy,
Information and Financial Education Programs**. New York. 2007.

Available : <http://www.bos.frb.org/>. (15 December 2013)

Headey, Bruce; Marks, Gary and Wooden, Mark. **The Structure and Distribution of
Household Wealth in Australia**. Melbourne : Melbourne Institute Working,
2004.

Fisher, I. **The Purchasing Power of Money**. New York : Macmillan, 1911.

Friedman, M and A. Shwarz. **Monetary Statistics of the United States**.

Princeton, NJ: NationalBureau of Economic Research, 1970.

Friedman, M. **“The demand for money : some theoretical and empirical**

Results”. Journal of Political Economy. vol 67, 1959.

Friedman, M. **The quantity theory of money : a restatement**. The Quantity Theory
of Money. Chicago : University of Chicago Press, 1956.

Gujarati, D.N. **Basic Econometrics**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill. 1995.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

คำอธิบาย แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ครบทั้ง 3 ตอน เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และกรอกข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1.1 ที่อยู่ ตำบล.....
อำเภอ.....

1.2 เพศ หญิง ชาย

1.3 อายุปี

1.4 ระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 อนุปริญญา/ปวช./ปวส. มัธยมศึกษา
 ประถมศึกษา อื่นๆ.....

1.5 อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน
 เกษตรกรรม ค้าขาย
 รับจ้าง รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 บริษัท/หน่วยงานเอกชน อื่นๆ.....

1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนคน

1.7 จำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือนคน

1.8 จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนคน

1.9 รายได้เฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนต่อเดือนบาท

1.10 รายได้รวมของครัวเรือนต่อปีบาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลทรัพย์สินของครัวเรือน

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2.1 มูลค่าบ้าน และสิ่งปลูกสร้างที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของบาท

2.2 มูลค่าที่ดินที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของบาท

2.3 มูลค่ายานพาหนะที่ประเภทที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของบาท

2.4 มูลค่าทรัพย์สิน (ทองคำ) ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของบาท

ตอนที่ 3 ข้อมูลรูปแบบการออมของครัวเรือน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง และกรอกข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3.1 รูปแบบ และจำนวนเงินออมของครัวเรือน (หากไม่มีเงินออมให้ข้ามไปข้อ 3.2)

รูปแบบการออม	จำนวนเงินออม (บาท)		สาเหตุที่เลือกออม
	จำนวนทั้งหมด	ในรอบปีที่ผ่านมา	
1) ธนาคารพาณิชย์			
2) ธนาคารออมสิน			
3) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ			
4) ประกันชีวิต			

3.2 ครั้วเรือนท่านไม่ได้ทำการออมเพราะเหตุใด

- รายได้น้อยไม่มีเงินเหลือสำหรับการออม
- อัตราผลตอบแทนต่ำเกินไป
- ไม่มีสถาบันการเงินใกล้บ้าน
- ไม่เข้าใจวิธีการออมทรัพย์

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*****ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ*****

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการ

- ชื่อ – นามสกุล นายวิศิษฐ์ บิลมาศ
Mr.WISIT BINLAMAT
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3809900157955
- ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
- หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
โทรศัพท์ : 0812074773
email : WISIT.PASAYA@GMAIL.COM
- ประวัติการศึกษา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การศึกษา)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บริหารธุรกิจบัณฑิต (การเงินและการธนาคาร)
มหาวิทยาลัยสยาม
- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
สถิติวิจัย การเงินการธนาคาร และเศรษฐศาสตร์การศึกษา

ผู้ร่วมโครงการ

1. ชื่อ – นามสกุล นายสุพิชชา โชติกำจร
MR.SUPITCHA CHOTKAMJORN
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1559900036909
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
โทรศัพท์ : 0810258835
email : supitcha_ch@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
คณิตศาสตร์ สถิติ และเศรษฐมิติ